

Wstrzymaj oddech. SMOG-talk!

Lekcja dla uczniów
klas VII–VIII
szkół podstawowych

Przed Tobą lekcja na temat powietrza.

Dowiesz się między innymi:

- Co to jest smog i jak powstaje?
- Jak ekologicznie ogrzać dom?
- Jak zanieczyszczenie powietrza wpływa na nasze zdrowie i jak się przed nim chronić?

Będiesz samodzielnie posługiwał się mapami cyfrowymi i analizował dane pomiarowe!

**Zanim zaczniesz, wydrukuj karty pracy z ćwiczeniami.
Znajdziesz je tu: CZĘŚCI KURSU – KARTY PRACY.**

Powodzenia!

Wstrzymaj oddech. SMOG-talk!

Na początek zapraszam Cię do obejrzenia krótkiego filmu, który jest apelem dzieci skierowanym do rodziców. Ciekawe, czy po skończonej lekcji będziesz miał jakąś myśl do przekazania swoim rodzicom.

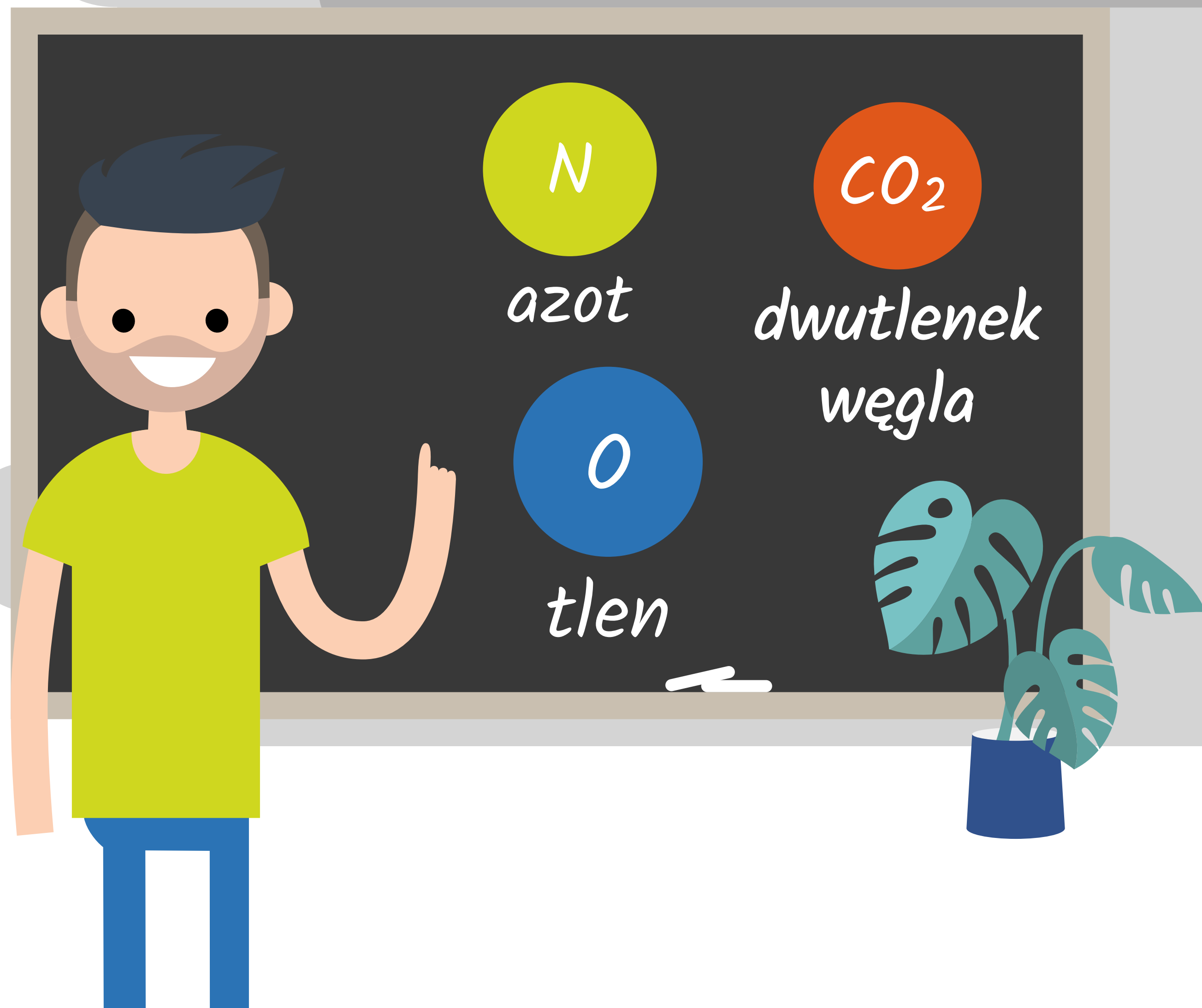
Film znajdziesz tu: CZĘŚCI LEKCJI
– FILM „TAK CHCĘ ŻYĆ”.

1. Powietrze bywa zanieczyszczone.

Powietrze jest mieszaniną gazów i w 78% składa się z azotu a z 21% z tlenu. Pozostała część, czyli 1%, to różne substancje: argon, dwutlenek węgla i inne gazy.

Spaliny samochodowe, dym unoszący się z kominów, substancje emitowane przez zakłady przemysłowe mieszają się z tlenem i azotem, **zmieniając skład powietrza**. Wtedy mówimy, że powietrze jest zanieczyszczone, czyli że znajdują się w nim substancje, których wdychanie nam szkodzi.

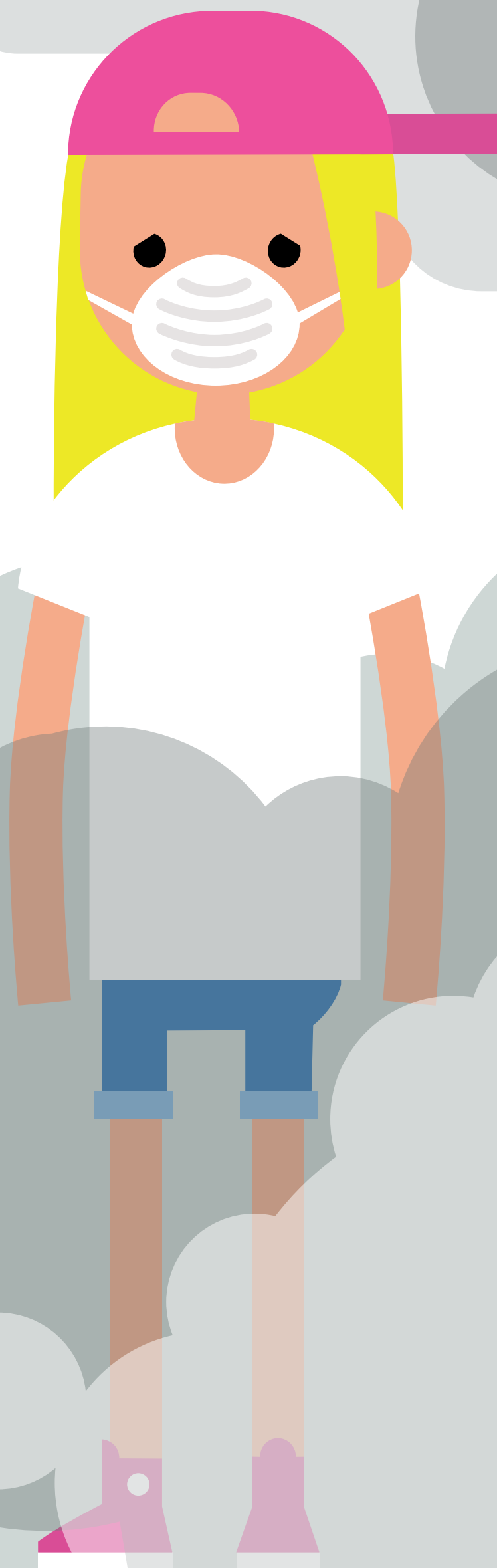

Nazwa smog pochodzi od...

Nazwa SMOG pochodzi od dwóch słów w języku angielskim: *smoke* (dym) i *fog* (mgła).

A jak wygląda ten smog?

Smog to brudna, gęsta mgła o nieprzyjemnym zapachu. Smog jest widoczny oraz wyczuwalny za pomocą węchu. Smog jest nienaturalnym zjawiskiem atmosferycznym, które polega na występowaniu wysokich stężeń związków chemicznych oraz pyłów w naszej atmosferze.

2. Smog w skrócie...

Smog powstaje w bezwietrzne dni z wysokim ciśnieniem atmosferycznym.

Smog i jego źródła związane są głównie z zanieczyszczeniami emitowanymi przez gospodarstwa domowe w wyniku spalania złej jakości drewna i węgla, a także śmieci w domowych piecach, kotłach starego typu i kominach.

Główną przyczyną smogu jest niska emisja. Nazwa pochodzi od niskich kominów.

Smog powstaje również przez samochody. Największy problem stanowią samochody z silnikami Diesla, które wytwarzają najwięcej zanieczyszczeń.

Smog pojawia się głównie na jesieni oraz w zimie w sezonie grzewczym (wrzesień – kwiecień).

3. Największy problem to...

Największym problemem dotyczącym zanieczyszczeń powietrza są zawieszone w nim pyły PM_{2,5} oraz PM₁₀ oraz rakotwórczy benzo(a)piren.

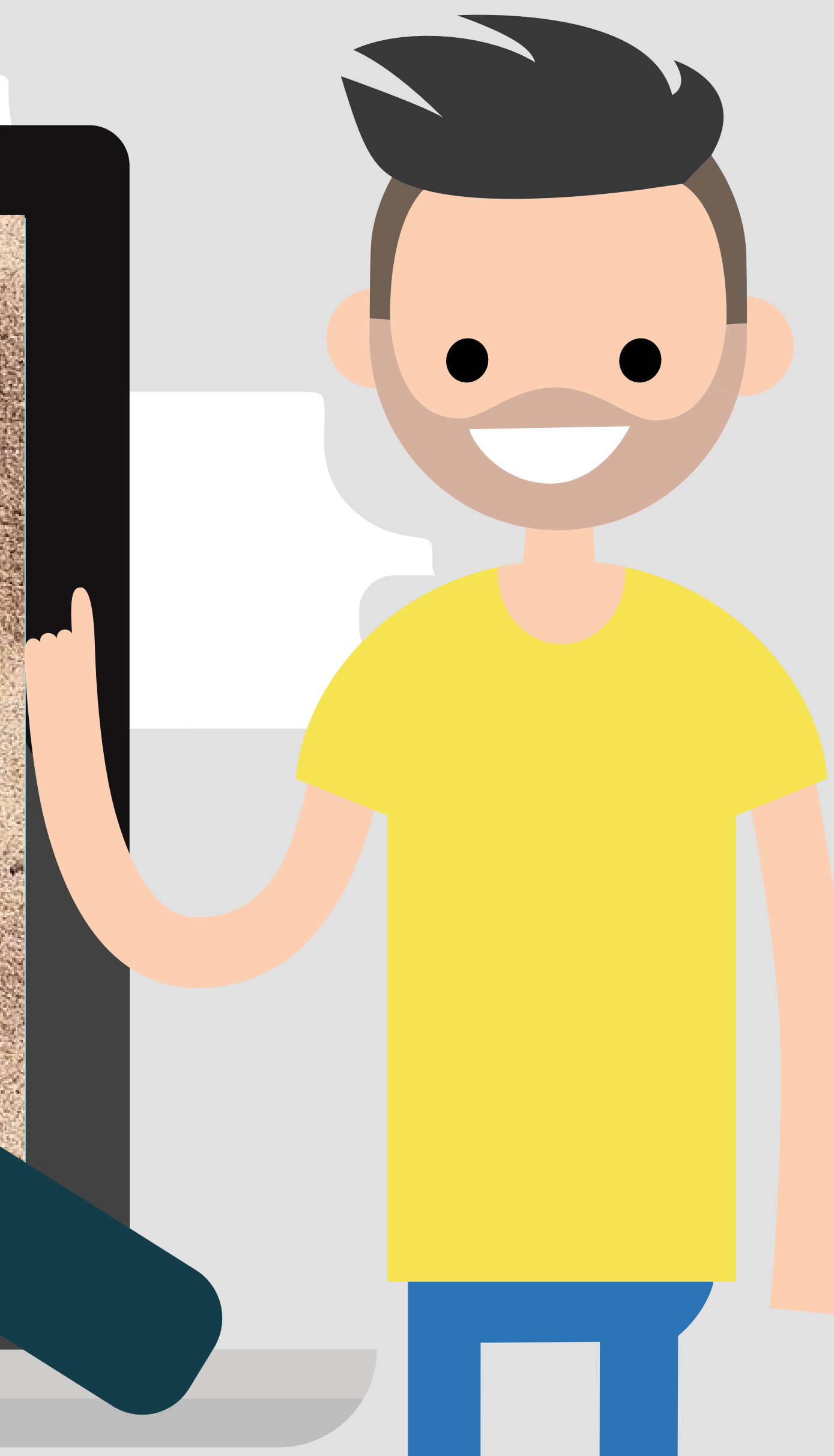
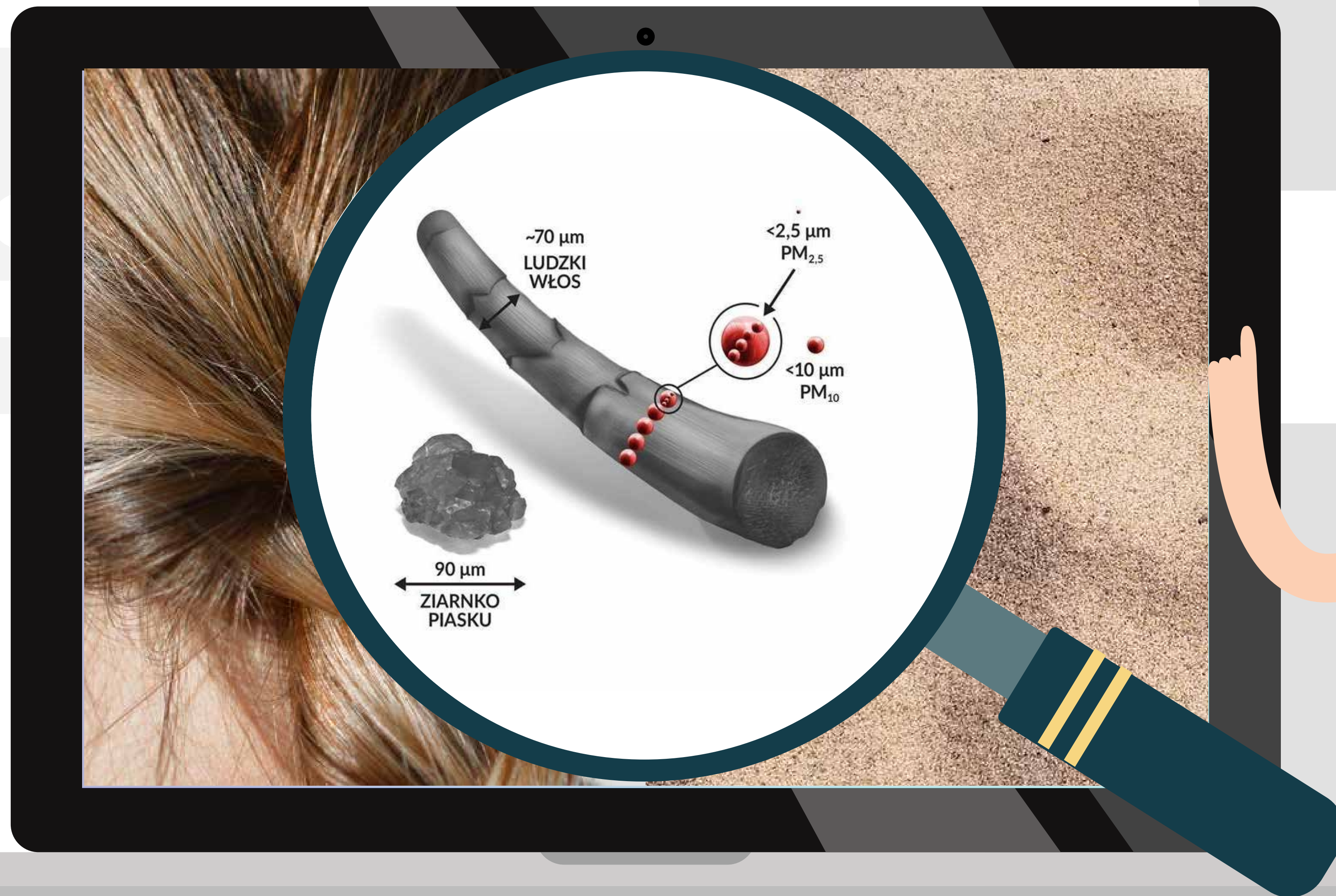
PM_{2,5} i PM₁₀ (ang. *particulate matter*) są to drobne cząsteczki sadzy. Najdrobniejsze pyły PM_{2,5} z łatwością przedostają się do krwi, a tym samym do najważniejszych organów naszego ciała. PM₁₀ to cząstki o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów (jest to około jednej piątej grubości ludzkiego włosa).

Benzo(a)piren (BaP) to rakotwórczy związek chemiczny, który występuje również w dymie papierosowym. Jest bardzo toksyczny i ma zdolność do kumulowania się w organizmie.

4. Pyły zawieszone PM10, PM2,5.

5. Normy czystości powietrza – co to takiego?

Dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń powietrza mierzone są w okresie dobowym lub całorocznym. Im w powietrzu mniej PM10 oraz PM2,5, tym jakość powietrza jest lepsza.

Indeks jakości powietrza	PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	PM2,5 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]
Bardzo dobry	0 – 21	0 – 13
Dobry	21 – 61	13 – 37
Umiarkowany	61 – 101	34 – 61
Dostateczny	101 – 141	61 – 85
Zły	141 – 201	85 – 121
Bardzo zły	> 201	> 121

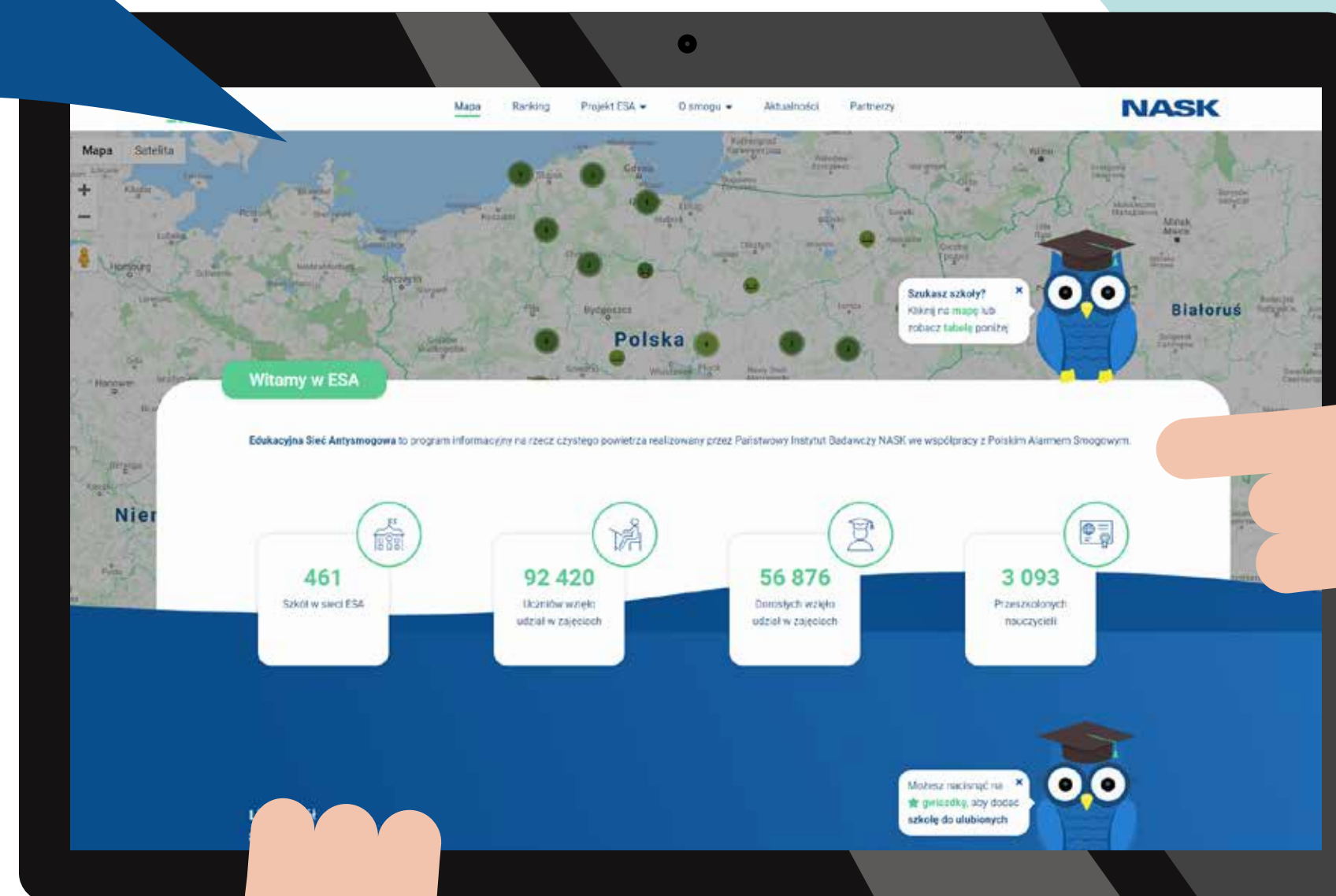
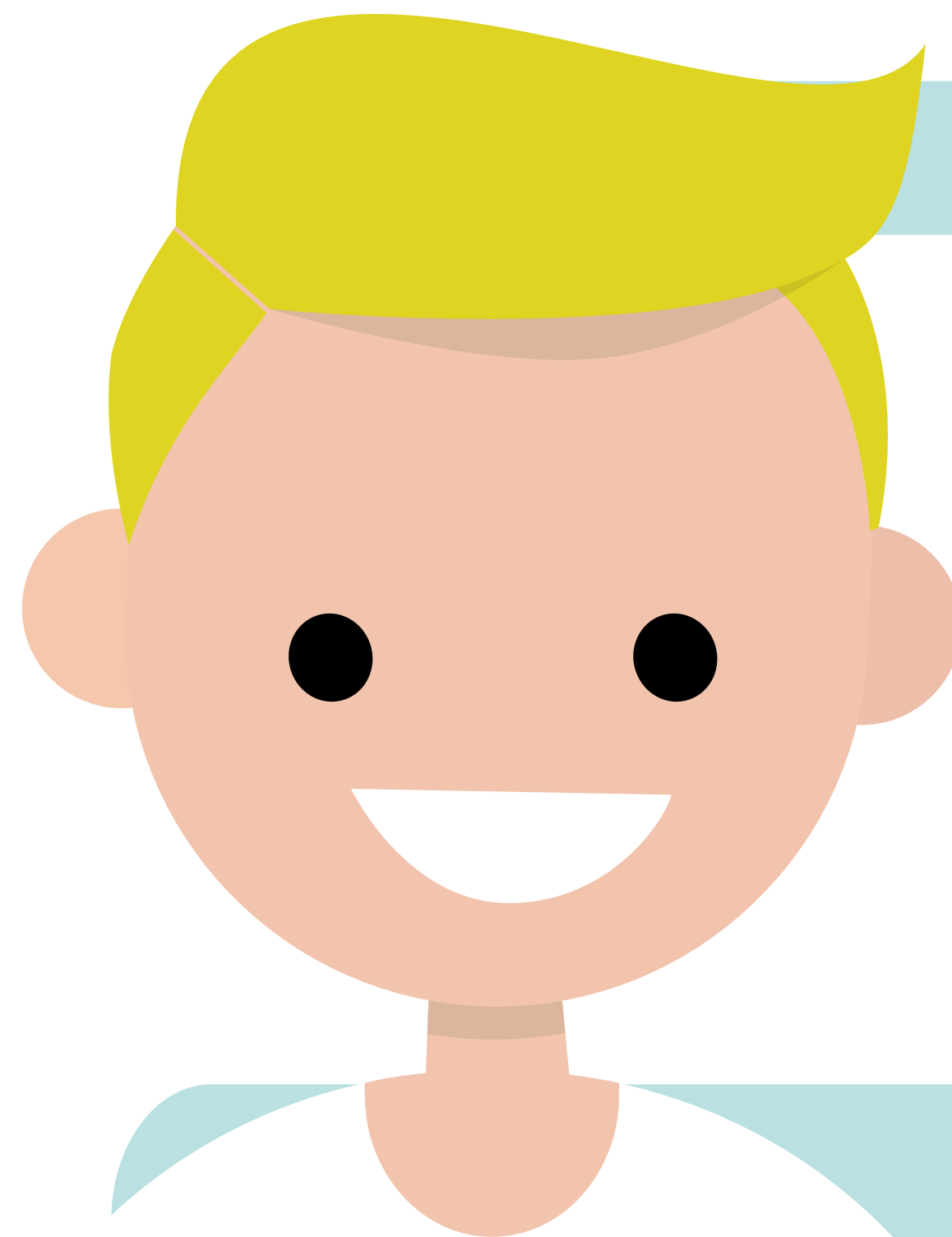
SMOG-talk! Sprawdź się!

Sprawdź swoją wiedzę!
Wykonaj **Ćwiczenie 1a**
z kart pracy. W razie
potrzeby odpowiedzi na
pytania znajdziesz na
stronie **www.esa.nask.pl**!

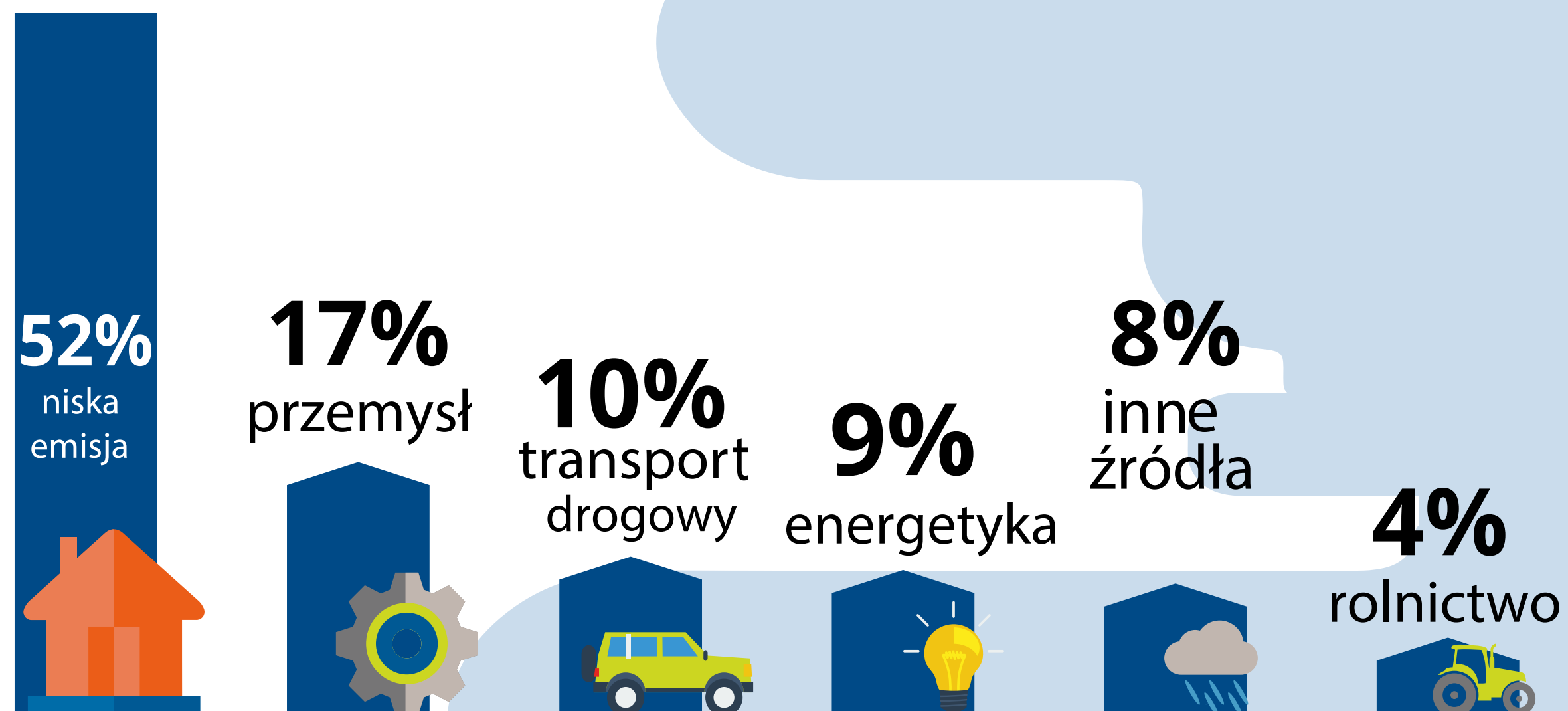
Wejdź na stronę
www.esa.nask.pl.

Znajdź na liście szkół swoją
szkołę i sprawdź, jaki jest poziom
zanieczyszczenia powietrza
w jej okolicy.

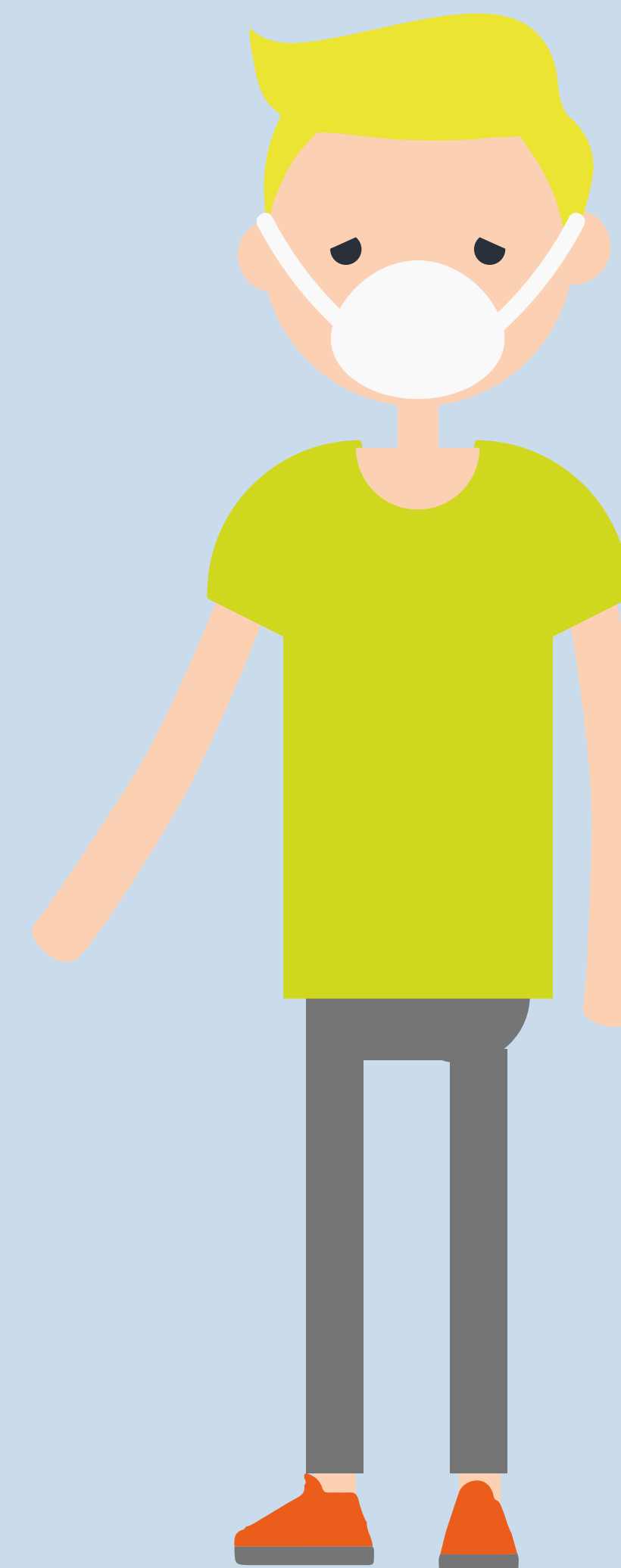

6. Niska emisja – główne źródło zanieczyszczenia powietrza w Polsce!

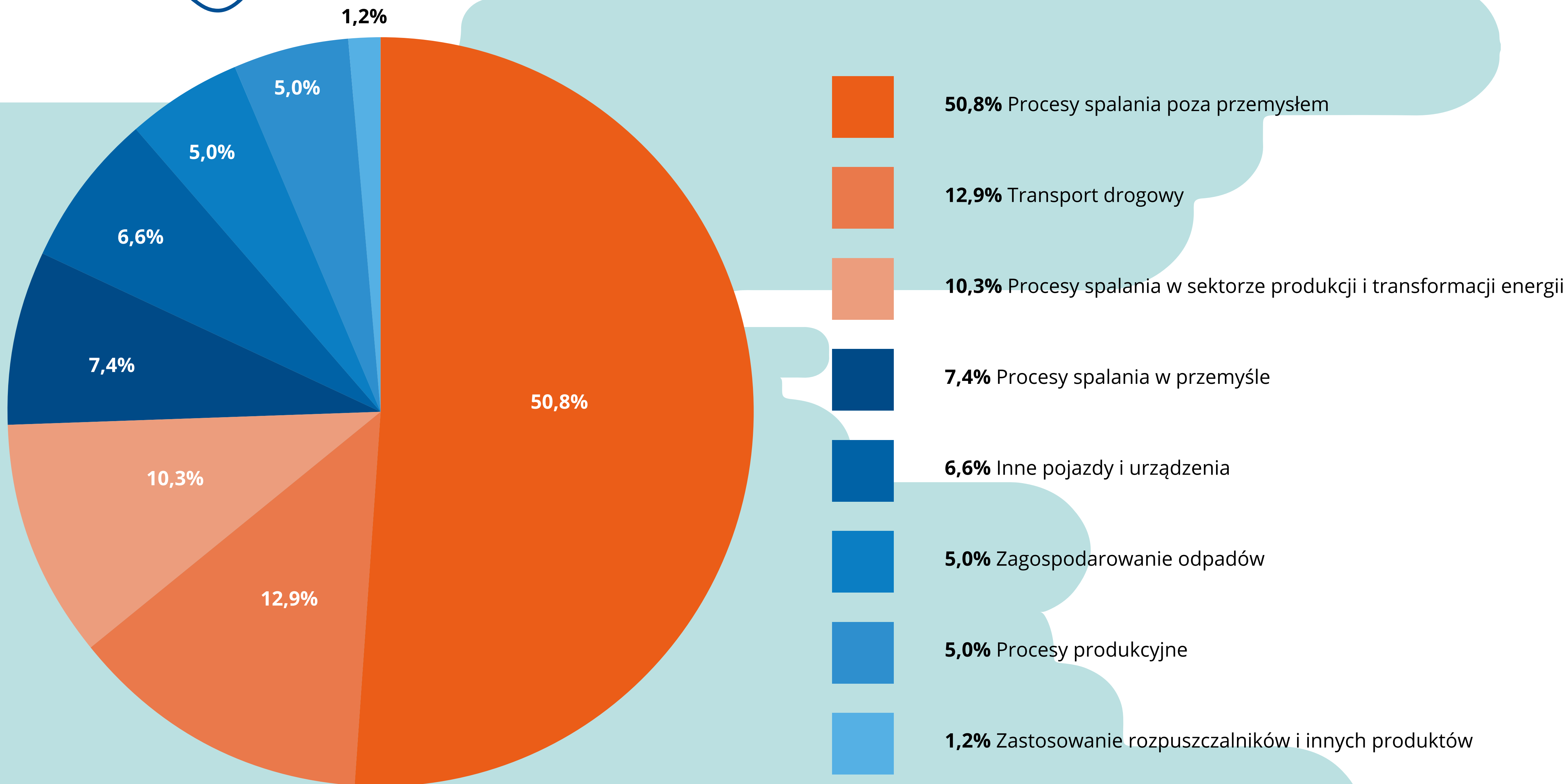
Źródła emisji PM10

Źródła emisji BaP

Korzystając ze strony
www.esa.nask.pl,
wykonaj polecenia
z **Ćwiczenia 1b**
z kart pracy.

7. Czy wiesz, że...? Fakty i mity.

MIT

Smog występuje tylko w dużych miastach.

Zanieczyszczenie powietrza występuje na terenie całej Polski, w szczególności w średnich i małych miastach oraz na wsiach.

MIT

Samochody i przemysł są główną przyczyną zanieczyszczeń powietrza.

Niska emisja, która powstaje podczas spalania węgla i drewna w gospodarstwach domowych, jest główną przyczyną zanieczyszczeń powietrza.

MIT

Polska posiada czyste powietrze, bo 30% terytorium Polski to lasy.

Lasy nie eliminują smogu.

Więcej faktów i mitów związanych ze smogiem znajdziesz w części głównej lekcji, tu:

**Obalamy mity smogowe 1,
Obalamy mity smogowe 2,
Obalamy mity smogowe 3.**

Zapoznaj się z nimi i wykonaj
Ćwiczenie 2 z kart pracy.

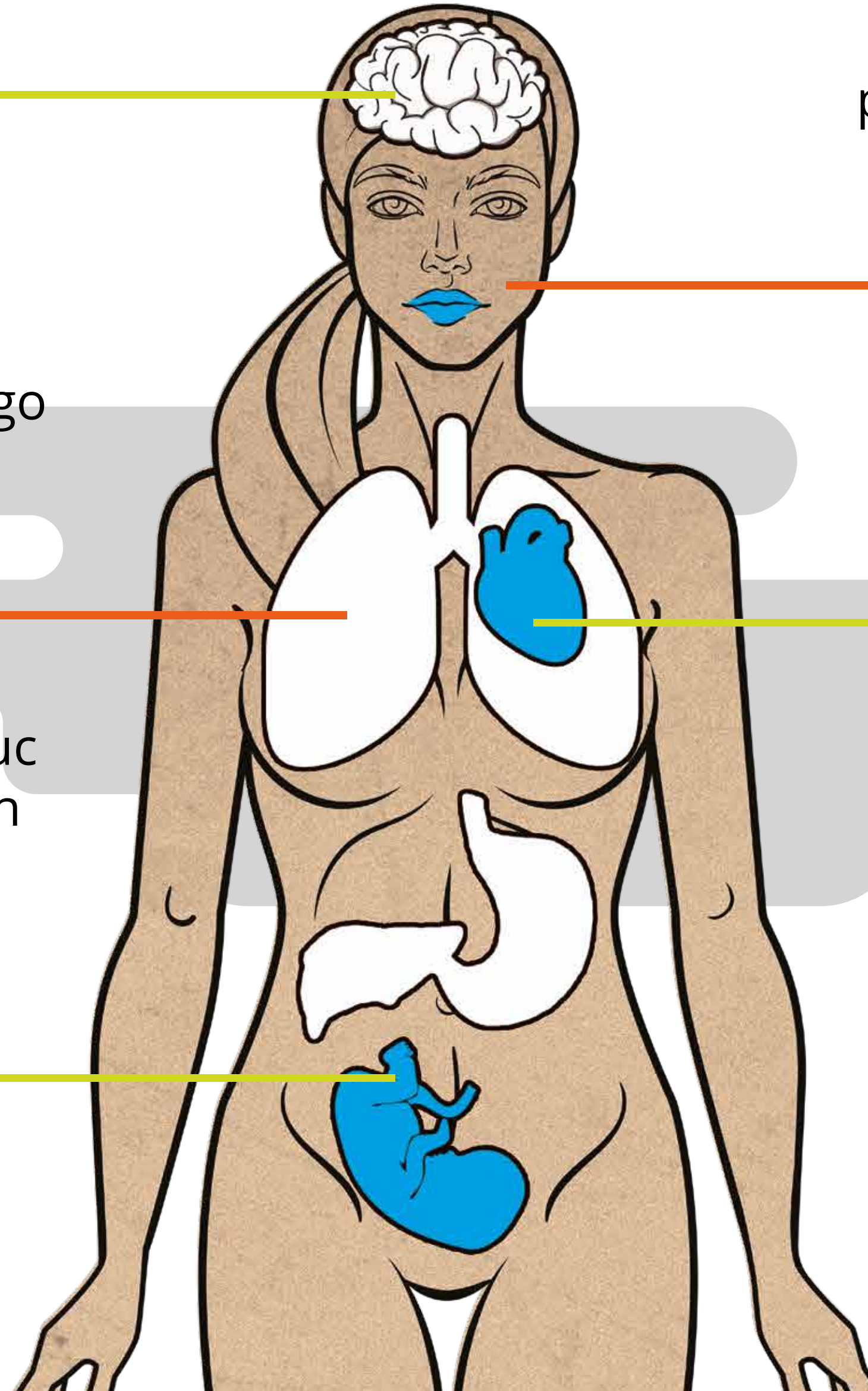

8. Wpływ smogu na nasze zdrowie.

- problemy z pamięcią i koncentracją
- wyższy poziom niepokoju
- stany depresyjne
- zmiany anatomiczne w mózgu
- choroba Alzheimera
- przyspieszone starzenie się układu nerwowego
- udar mózgu

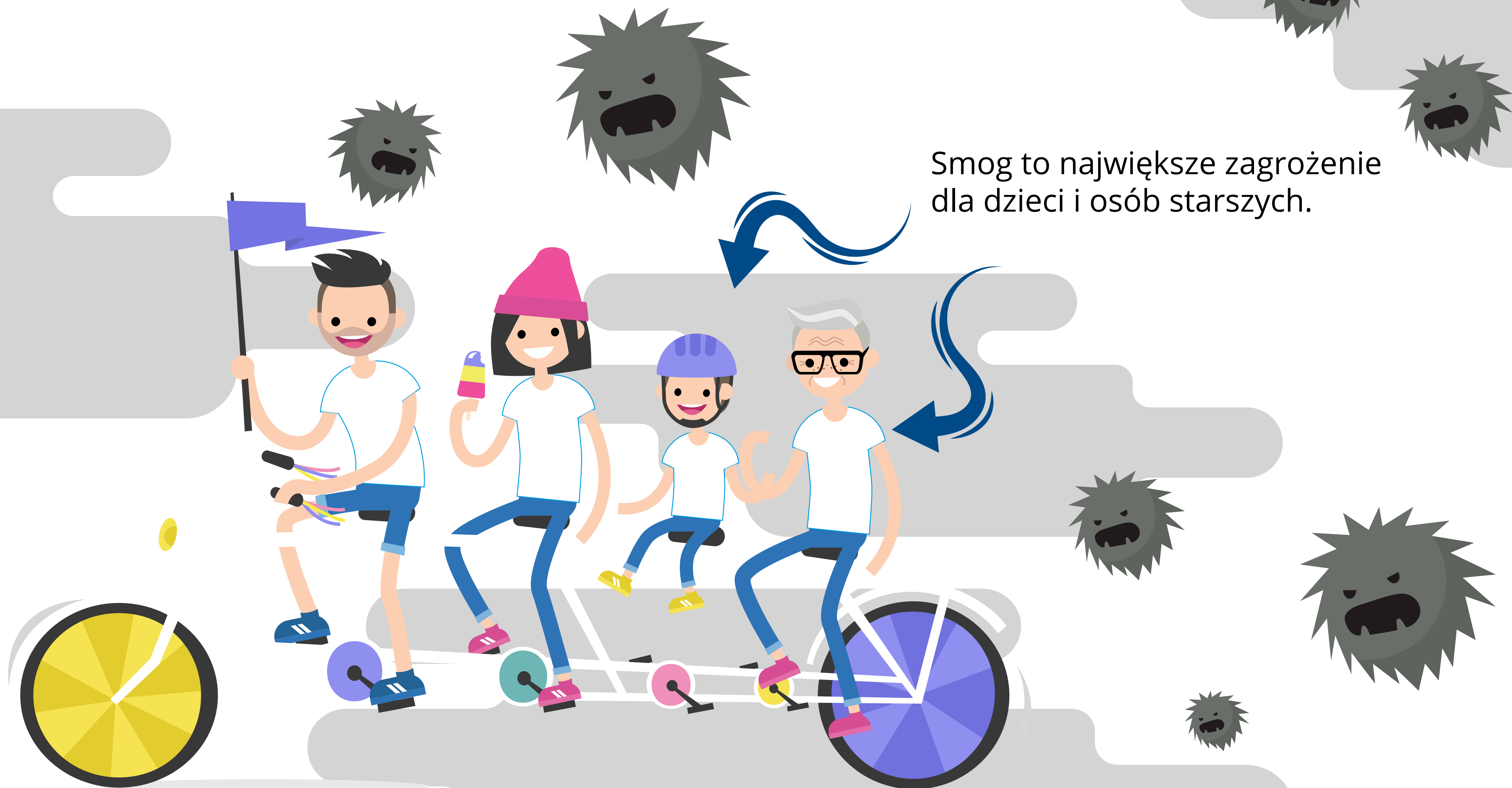
- astma
- rak płuc
- przewlekła obturacyjna choroba płuc
- częstsze infekcje dróg oddechowych

- bezpłodność
- obumarcie płodu
- przedwczesny poród

- problemy z oddychaniem
- podrażnienie oczu, nosa i gardła
- kaszel
- katar
- zapalenie zatok

- choroba niedokrwienna serca
- nadciśnienie tętnicze
- zaburzenia rytmu serca
- niewydolność serca
- zawał serca

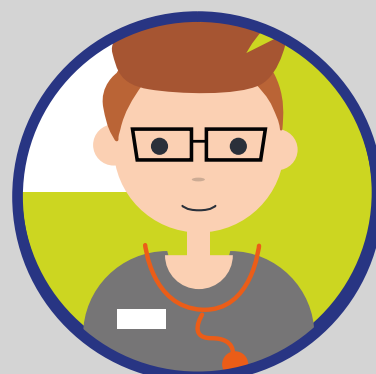
Smog to największe zagrożenie dla dzieci i osób starszych.

Sprawdź swoją wiedzę!
Wykonaj **Ćwiczenie 3**
z kart pracy.

9. Prawidłowe zachowania podczas smogu to:

1. Jeśli źle się czujesz, powiedz o tym rodzicom.

2. Nie wychodź na spacer i nie uprawiaj sportu na zewnątrz.

3. Nie wietrz mieszkania.

4. Załóż maskę przeciwpyłową.

5. Włącz oczyszczacz powietrza.

W przyrodzie występuje wiele odmian źródeł ciepła.

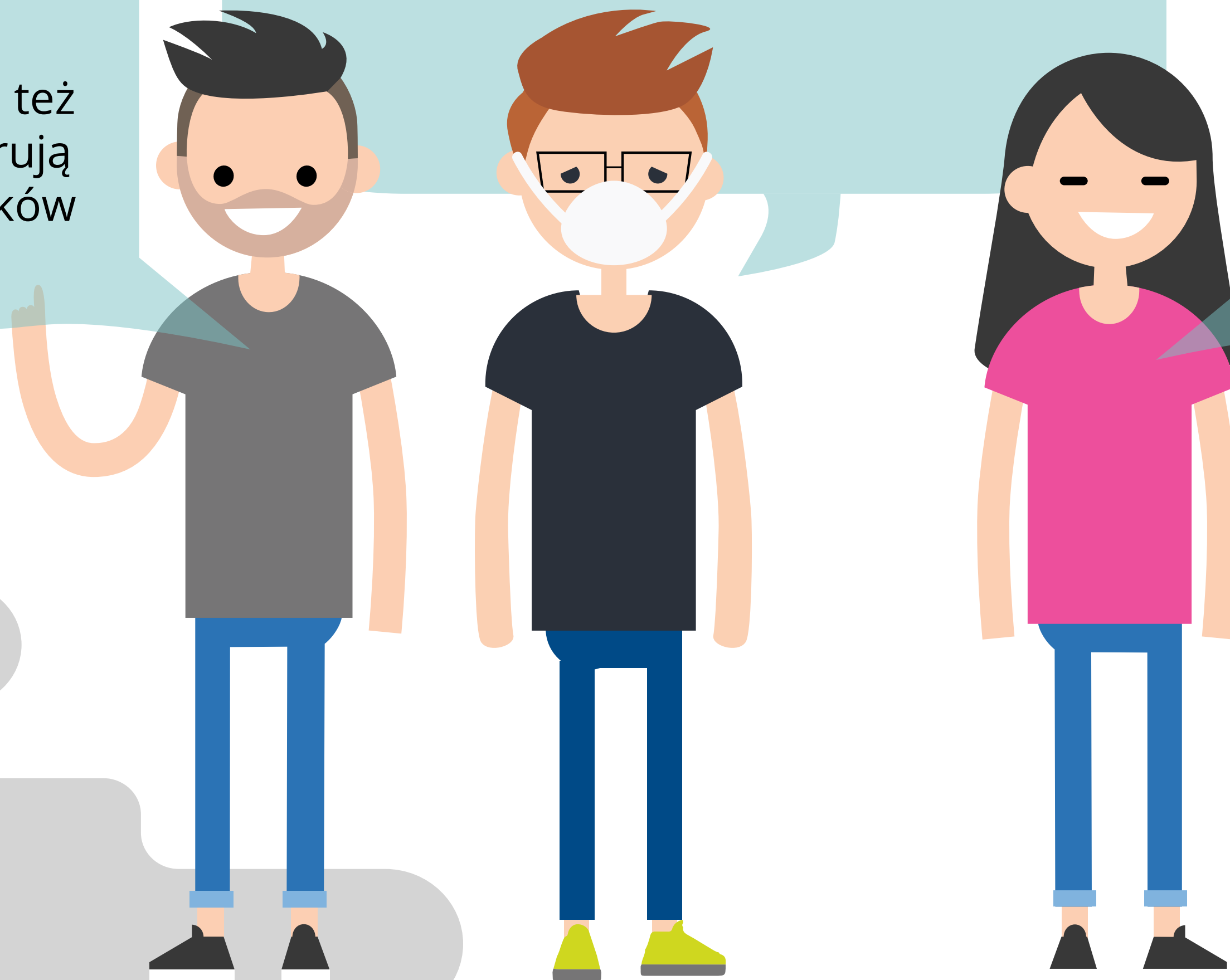
Niektóre z nich mają wpływ na zwiększenie zagrożenia zanieczyszczenia powietrza. Są też takie źródła ciepła, które generują energię bez negatywnych skutków dla środowiska.

Zagrożenie zanieczyszczeniem powietrza:

drewno, biomasa, węgiel kamienny, węgiel brunatny. Spalanie w piecach starego typu powoduje, że do powietrza przedostają się zanieczyszczenia.

Brak zagrożenia zanieczyszczeniem powietrza:

słońce, gaz ziemny, biogaz, ciepło ziemi, ciepło powietrza, woda.

10. Nie jesteśmy skazani na smog!

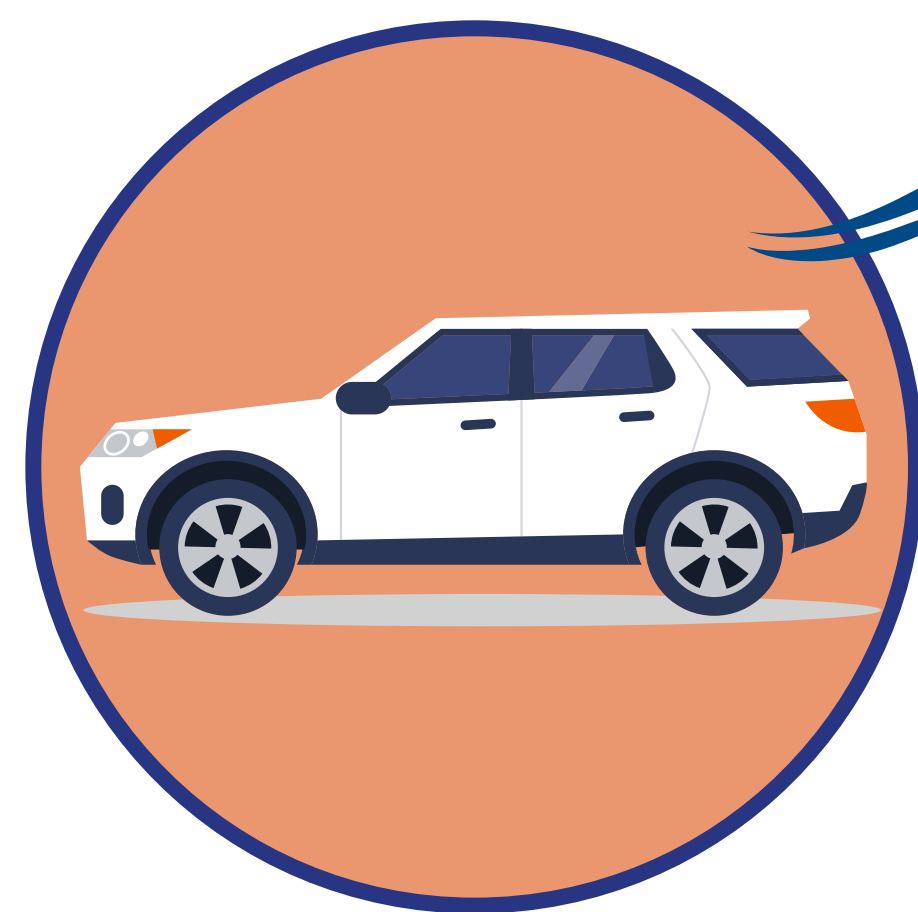
Wymieniamy stare piece!

Ogrzewanie z miejskiej sieci, gaz lub pompa ciepła – te rozwiązania są najbardziej przyjazne powietrzu. Stare piece emitują 10 do 20 razy więcej zanieczyszczeń niż te wyższej klasy.

Nie spalamy śmieci – segregujemy!

Spalając śmieci, zatruwamy wszystkich wokół. Podczas spalania śmieci do powietrza dostają się silnie toksyczne związki.

Ograniczamy używanie samochodów!

Opary z rur wydechowych samochodów to podobnie jak kominy źródło zanieczyszczeń powietrza.

Teraz już wiesz więcej o SMOGU!

Brawo!

Doszedłeś do końca lekcji.

Teraz sprawdź swoją wiedzę
i rozwiąż **TEST**. Znajdziesz go
na stronie głównej,

tu: **CZĘŚCI LEKCJI – TEST**.

DZIĘKUJEMY!
www.esa.nask.pl

OGÓLNOPOLSKA
SIEĆ EDUKACYJNA

NASK

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA.